

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2019/35

Karar Sayısı : 2019/53

Karar Tarihi : 26/6/2019

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 134 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na 18/1/2019 tarihli ve 7162 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen ek 2. madde ve ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelerin Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'a 7162 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen ek 2. madde ile ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelerin iptali talep edilmekte olup ek 2. madde şöyledir;

“Ek Madde 2- (Ek: 18/1/2019-7162/7 md.)

Ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelerde sınır ve koordinatları gösterilen alanlarda bu Kanunun kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümleri uygulanmaz.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun katılımlarıyla 10/4/2019 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Fatma KARAMAN ODABAŞI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 3621 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinde; ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelerde sınır ve koordinatları gösterilen alanlarda anılan Kanun'un kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

4. Kanun'un 4. maddesinde kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan alan; sahil şeridi ise kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alan olarak ifade edilmiştir. Doldurma ve kurutma yoluyla elde edilen araziler ise kamu yararının gerektirdiği hâllerde uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurulan ve kurutulan alanlardır. Bu şekilde elde edilen araziler, Kanun'un 7. maddesi uyarınca devletin hüküm ve tasarrufu altında olup özel mülkiyet konusu olamaz.

5. Kanun'da yapı ve yapılaşmaya ilişkin kurallar genel olarak kıyılar yönünden 6. maddede, sahil şeritleri yönünden 5. ve 8. maddelerde, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler yönünden ise 7. maddede düzenlenmiştir.

6. Kıyılarla ilgili genel esasları belirleyen Kanun'un 5. maddesine göre kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur. Sahil şeritlerinde yapılacak yapılar kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabilir. Yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanlar ancak yaya yolu, gezinti, dinlenme, seyir ve rekreatif amaçla kullanılmak üzere düzenlenebilir. Taşıt yolları sahil şeridinin kara yönünde, yapı yaklaşma sınırı gerisinde kalan alanda bulunabilir. Sahil şeridinde yapılacak yapıların kullanım amacına bağlı olarak yapım koşulları yönetmelikte belirlenir.

7. Kıyının korunması, yapı yasağı, kıyı ve denizde yapılacak yapılara ilişkin kuralları içeren Kanun'un 6. maddesine göre kural olarak kıyılarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz. Yine kıyılarda kıyıyı değiştirecek boyutta kazı yapılamaz. Bu alanlardan kum, çakıl vesaire alınamaz veya çekilemez. Kıyılara moloz, toprak, curuf, çöp gibi kirletici etkisi olan atık ve artıklar dökülemez. Anılan maddede ayrıca kıyıda onaylı imar planıyla yapılabilecek yapı ve tesisler ile bunlar yönünden aranacak şartlar belirtilmiş olup bu yapı ve tesisler yapım amaçları dışında kullanılamaz.

8. Kanun'un 7. maddesinde doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerinde 6. maddede belirtilen yapılar ile yol, açık otopark, park, yeşil alan ve çocuk bahçeleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanlarının düzenlenebileceği ifade edilmiştir.

9. Kanun'un "*Sahil Şeridinde Yapılabilecek Yapılar*" başlıklı 8. maddesine göre uygulama imar planı bulunmayan sahil şeritlerinde hiçbir yapı ve tesis yapılamaz. Uygulama imar planı bulunan yerlerde ise duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz. Bu alanlara moloz, toprak, curuf, çöp gibi kirletici ve çevreyi bozucu etkisi olan atık ve artıklar dökülemez. Bu alanlarda kazı yapılamaz. Ancak bu alanlarda uygulama imar planı kararıyla Kanun'un 6. ve 7. maddelerinde belirtilen yapı ve tesislerle birlikte toplum yararına açık olmak şartıyla konaklama hariç günü birlik turizm yapı ve tesislerinin yapılabilmesi mümkündür.

10. Kanun'un 10., 11. ve 12. maddelerinde ayrıca kıyıda ve sahil şeritlerinde yapılacak imar planlarının Kanun'a ve Kanun'a dayanılarak çıkarılacak yönetmeliğin hükümlerine aykırı olamayacağı, kıyı ile doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerinde yapılabilecek tesisler için Çevre ve Şehircilik Bakanlığından gerekli iznin alınmasının ve sahil şeritlerinde yapılan yapıların niteliklerinin tapu kütüğünün beyanlar

hanesine işlenmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda çıkarılan Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik ise 3/8/1990 tarihli ve 20594 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

11. Kanun’un Üçüncü Bölümünde ise kıyılar, sahil şeritleri ile doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerindeki uygulamaların denetlenmesine ve Kanun’a aykırı uygulamaların cezalandırılmasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

12. Yapı ve yapılaşmaya dair yukarıda açıklanan kurallar, dava konusu kurallarla uygulanmayacağı öngörülen yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerin kapsamında yer almaktadır. Buna göre Kanun’a ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelerde sınır ve koordinatları gösterilen Çandarlı Limanı alanında, Rize İyidere Lojistik Merkez Limanı alanında, Rize dolgu alanında ve Bitlis Ahlat’taki alanda, kıyılarda, sahil şeritleri ile doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilerde yapılaşma yasağına, yapılabilecek yapı ve tesislerle ilgili olarak getirilen kısıtlamalara, kıyı ve sahil şeritlerindeki imar planlarının Kanun ve Kanun’a dayanılarak çıkarılacak yönetmelik hükümlerine aykırı olamamasına ilişkin kurallar uygulanmayacağı gibi getirilen muafiyetlerin bir sonucu olarak bu kurallara ilişkin uygulamaların Kanun kapsamında kontrolü ile ceza hükümlerinin uygulanması da mümkün olmayacaktır.

B. İptal Talebinin Gerekçesi

13. Dava dilekçesinde özetle; kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetilmesi gerektiği, dava konusu kurallar kapsamında kalan Çandarlı Limanı, Rize İyidere Lojistik Merkez Limanı, Rize dolgu alanı ve Bitlis Ahlat’ta Van Gölü kıyısında belirlenen alanlar bakımından herhangi bir kamu yararı gerekçesi ortaya konulmaksızın 3621 sayılı Kanun’da yer alan yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerin uygulanmayacağına düzenlendiği, kamu yararı esasına dayalı sınırlayıcı kuralların bu alanlar yönünden geçersiz kılındığı, anılan Kanun kapsamında yapılaşma yasağı getirilen alanların çevre mevzuatı uyarınca *Duyarlı Yöreler* kapsamında kabul edilerek korunmasına rağmen iptali talep edilen kurallarla söz konusu alanların bu kapsamdan çıkarıldığı, hukuki güvenlik ilkesi gereğince normların öngörülebilir olması gerektiği, iptali talep edilen kurallar kapsamında kalan alanlarda ne tür yapılaşma yapılacağına ve bu yapılaşmanın hangi sebeplerle Kanun’daki kısıtlamalardan istisna tutulması gerektiğine yönelik bir açıklık bulunmadığı belirtilerek kuralların Anayasa’nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

14. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

15. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de *belirlilik* ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca

kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

16. Anayasa'nın 43. maddesinde “*Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır./ Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir./ Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir*” denilmektedir.

17. Kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması, buraların özel mülkiyete konu olamayacağı ve doğasına uygun olarak, genellik, eşitlik ve serbestlik ilkeleri gereği herkesin ortak kullanımına açık bulunmaları gerektiği anlamına gelmektedir.

18. Denizle kıyıların oluşturduğu doğal ve ayrılmaz ilişki ve bütünlük gözetildiğinde denizden yararlanmak ancak kıyının kullanımının herkese açık olması ile sağlanabilecektir. Anayasa'nın 168. maddesinde tabii servetlerin ve kaynakların, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğu hükme bağlanmıştır. Anayasa kıyının hukuksal konumunu, genel nitelikte tabii servet ve kaynaklarla ilgili maddeler dışında bağımsız ve ayrı bir maddede açıklamıştır. Dolayısıyla kıyılar Anayasa'da tabii servetler ve kaynaklardan biri olarak kabul edilmekle birlikte ülkemiz açısından giderek artan ekonomik ve sosyal değerler gözönünde bulundurularak Anayasa'nın 43. maddesinde kıyılardan yararlanmaya ilişkin özel bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenleme doğal niteliği itibarıyla herkesin serbestçe yararlanmasına açık ve bu nedenle bir kamu malı olan kıyıların kendisine tabii servet ve kaynak niteliği kazandıran özelliklerini yitirmemesi ve bu özellikleri nedeniyle korunması gereğinin bir sonucudur.

19. Anayasa'nın 56. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında “*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir./ Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir*” hükümlerine yer verilmiştir.

20. Buna göre çevrenin geliştirilmesi, çevre sağlığının korunması ve çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik tedbirleri almak devletin temel ödevlerindendir. Bu amaçla devlet, çevrenin korunmasını sağlamak için etkili bir hukuk düzeni oluşturmakla yükümlüdür.

21. Anayasa'nın 43. maddesi ile 56. maddesi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Nitekim denizlerin devamı olan kıyıların, kıyıları tamamlayan sahil şeritlerinin, deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma yoluyla elde edilen arazilerin dengeli bir çevre ile yakın ilişkisinin bulunduğu tartışmasızdır. Yine kamuya açık kıyıların ve denizlerin kirlenmesinde sahil şeridinin kullanılış biçimi en büyük etkindir. Sahil şeritleri, kıyılar, doldurma ve kurutma yoluyla elde edilen araziler kişilerin yararlanacağı doğal çevreyi oluşturur. Herkes, bu çevrede sağlıklı ve dengeli yaşama hakkına sahiptir.

Kıyılar, sahil şeritleri ile doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerindeki yapı ve yapılaşmalar yönünden herhangi bir kısıtlamanın olmadığı, bu alanlarda çevre koşullarına ve kamu yararı esasına göre belirlenmemiş uygulamalar kişileri bu anayasal haktan yoksun bırakacaktır.

22. Anayasa'nın yukarıda belirtilen 43. ve 56. maddelerinde ifadesini bulan ödevlerin somut tedbirlerle nasıl yerine getirileceği şüphesiz kanun koyucunun takdirindedir. Bununla birlikte söz konusu ödevlerin ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin bir kanuni düzenleme yapılmaksızın idarenin anayasal güvenceleri yaşama geçirmek amacıyla daha önce kabul edilen kanunlardaki kısıtlamaların dışında tutulması, Anayasa'nın sözü edilen maddelerinde öngörülen koruma ödeviyle bağdaşmaz.

23. 3621 sayılı Kanun kapsamında kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin olarak getirilen yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümler bu alanların doğal ve kültürel özellikleri gözetilerek tabii servet ve kaynak olarak değerlerinin korunması amacına ve bu alanlardan yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetilmesi esasının gerçekleşebilmesine hizmet etmektedir. Ancak anılan hususlarda ne şekilde düzenleme yapılacağı kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında bulunduğundan iptali talep edilen kurallar kapsamında kalan ve ekli kroki ile listelerde sınır ve koordinatları gösterilen alanlardaki yapı ve yapılaşmalar yönünden mevcut yasal düzenlemelerden farklı düzenlemeler getirilebilmesi mümkün olmakla birlikte söz konusu düzenlemelerin de Anayasa'nın 43. ve 56. maddelerinde belirtilen esaslara aykırı olmaması gerekir.

24. Bu kapsamda faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıda yapılması zorunlu olan kamuya yararlı yapı ve tesislerin yapılabilmesi mümkün olmakla birlikte söz konusu yapı ve tesislere ilişkin yasal düzenlemelerde, Anayasa'nın kıyıların ve çevrenin korunmasına ilişkin hükümlerine uyulması zorunludur. Anayasa Mahkemesinin 5/1/2006 tarihli ve E.2005/98, K.2006/3 sayılı kararında da belirttiği üzere kamu yararı amacıyla faaliyetlerinin gereği olarak kıyıda yapılması zorunlu olan yapı ve tesislerin kullanımının bu zorunlulukla sınırlı olduğu, dolayısıyla bu yapı ve tesislerin olağan ihtiyaçlarıyla ilgisi olmayan yapılaşmalara izin verilemeyeceği açıktır.

25. Dava konusu kurallarla Kanun'a ekli kroki ve listelerde sınır ve koordinatları gösterilen Çandarlı Limanı, Rize İyidere Lojistik Merkez Limanı, Rize dolgu alanı ve Bitlis Ahlat'taki alanda Kanun'un kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerinin bir bütün olarak uygulanmayacağı belirtilmekle birlikte söz konusu alanlarda yapılacak yapı ve yapılaşmaların hangi ilkelere, kurallara ve sınırlamalara tabi olacağı düzenlenmemiştir. Bir başka deyişle söz konusu alanlarda yapılacak yapılara ilişkin olarak kıyı hukuku rejimi yönünden tabi olunacak herhangi bir kural bulunmamakta ve bu konuda denetimsiz bir alan oluşmaktadır. Bu durum ise Anayasa'nın 43. ve 56. maddeleri ile devlete verilen çevreyi ve kıyıları koruma görevinin yerine getirilmesine engel oluşturmaktadır.

26. Devletin gözetim ve denetim görevini yerine getirmesini sağlayacak kurallara yer verilmeksizin belirli alanlardaki yapılaşmaların 3621 sayılı Kanun'daki sınırlamalardan istisna tutulması, aynı zamanda hukuki belirsizliğe de yol açmaktadır. Söz konusu belirsizliğin ortadan kaldırılması, devletin gözetim ve denetim yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi için Kanun'a ekli kroki ve listelerde gösterilen alanlarda Anayasa'da öngörülen ilkelere uygun yasal düzenleme yapılması zorunludur. Bu zorunluluğun gereğini yerine getirmeyen kurallar Anayasa'nın 2. maddesiyle bağdaşmamaktadır.

27. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu görüşe katılmamışlardır.

IV. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

28. Dava dilekçesinde özetle, dava konusu kuralların uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na 18/1/2019 tarihli ve 7162 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen ek 2. madde ve ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelere yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE 26/6/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V. HÜKÜM

4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na 18/1/2019 tarihli ve 7162 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen ek 2. madde ve ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelerin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Muammer TOPAL, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ile Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 26/6/2019 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

KARŞI OY

3621 sayılı Kanun'un ek 2. maddesinde, Kanun'a ekli (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile listelerde sınır ve koordinatları gösterilen alanlarda anılan Kanun'un kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Kanun hükmünün iptaline ilişkin gerekçe, kroki ve listelerde sınır ve koordinatları gösterilen alanlarda yapılacak yapılara ilişkin olarak kıyı hukuku rejimi yönünden tabi olunacak herhangi bir kural bulunmadığı ve bu konuda denetimsiz bir alan oluşturulduğu; bu durumun ise Anayasa'nın 43. ve 56. maddeleri ile devlete verilen çevreyi ve kıyıları koruma görevinin yerine getirilmesine engel oluşturduğuna dayandırılmaktadır.

3621 sayılı Kanun'da kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan alan; sahil şeridi ise, kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alan olarak ifade edilmiştir. Doldurma ve kurutma yoluyla elde edilen araziler ise kamu yararının gerektirdiği hallerde uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurulan ve kurutulan alanlar olup bu şekilde elde edilen araziler kıyıların hukuksal rejimine bağlıdır.

Kanun'da yapı ve yapılaşmaya ilişkin kurallar genel olarak kıyılar yönünden 6. maddede, sahil şeritleri yönünden 5. ve 8. maddelerde, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler yönünden 7. maddede düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 43. maddesinde, kıyıların, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu; deniz, göl ve akarsu kıyıları, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği; kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartlarının kanunda düzenleneceği hüküm altına alınmış; 56. maddesinde ise, herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu; çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi olduğu düzenlenmiştir.

İptal kararına konu Kanun hükmünün gerekçesinde, Rize ilinin ve Bitlis ili, Ahlat ilçesinin topografik yapısı nedeniyle yerleşilebilir alanların kısıtlı olması, özellikle yükseköğretim kurumlarının ve resmi kurumların yerleşebileceği alternatif alanların bulunmaması, yine İzmir Çandarlı ve Rize İyidere Limanlarında ulaştırma faaliyetlerinin ve lojistik hizmetlerin uluslararası düzeye çıkarılması için kıyı ve su alanlarının kullanımının artırılmasına ihtiyaç duyulması gerekçeleri ile ekli krokiler ile listelerde sınır ve koordinatları gösterilen alanlarda bu kapsamda yapılacak yapıların niteliği de göz önüne alınarak, projenin zamanında ve gerektiği gibi gerçekleştirilebilmesi, kaynakların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için Kıyı Kanunu'nun kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerinden muaf tutulmasına yönelik bir düzenleme yapıldığı belirtilmektedir.

Dava konusu kanun değişikliği ile getirilen istisnalara bakıldığında, kanun değişikliğine konu olan tüm alan ve tesislerin, kara sularında alternatif alanların bulunmaması

nedeniyle anılan kıyı alanlarına ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, düzenleme de Anayasa'nın aradığı kamu yararının gözetilmediği söylenemez.

Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ifade edildiği gibi liman, tersane, gemi sökme yeri ve su ürünlerine dayalı sanayi tesisleri, faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıda yapılması zorunlu tesisler olduğundan, bu ve benzeri yapıların kıyılarda ve sahil şeritlerinde yapılmasında anayasal bir sorun bulunmamaktadır.

Bu çerçevede, kamu yararı amacıyla uluslararası gemi taşımacılığı amacıyla kullanılacak limanların faaliyetlerinin gereği olarak kıyıda yapılması zorunluluğunun bulunduğu ve kullanılmasının da bu zorunlulukla sınırlı olduğu, başka bir anlatımla ticari amaçlı limanların ve lojistik tesislerin kıyılarda yapılma zorunluluğu, bu limanların olağan gereksinimleri ile ilgili olmayan yapılaşmalara izin verir biçimde anlaşılamaz.

Bu durumda, Anayasa'nın 53. ve 56 maddeleri ile devlete verilen çevreyi ve kıyıları koruma görevinin, iptale konu Kanun ile oluşturulduğu iddia olunan kuralsızlığı ve denetimsizliği ortadan kaldırdığı sonucuna varılmaktadır.

Bu nedenle düzenleme, yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırı görülmediğinden iptal isteminin reddi gerektiği oyuyla çoğunluğun kararına katılmadım.

Üye
Muammer TOPAL

KARŞIOY GEREKÇESİ

Çoğunluğun, sınırları Kanun ile çizilmeyen bu alandaki yapı ve yapılaşmalar yönünden idareye geniş takdir yetkisi veren ilgili düzenlemenin bu alandaki yapı ve yapılaşmalar yönünden hukuki belirsizliğe neden olduğu gerekçesi ile iptali gerekeceği yönündeki kararına iştirak etmemekteyiz.

Şöyle ki; ilgili kanun ile, belirtilen kıyı alanlarında ve sahil şeritlerinde yapılacak yapı ve tesisler olup, bizzatıhi ilgili kanunda çerçeveleri çizilmiş, sıralanmıştır. Ayrıca diğer tüm özel kanunların istisnai hükümlerinde de uygulama imkanı tanınmamıştır.

Yasama organının, Anayasaya aykırı olmamak koşuluyla her konuda yasal düzenleme yapabileceği dikkate alındığında, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ait taşınmazlara (kıyılara) da, belirli alanlar için kural koymasında anayasaya aykırı bir yön bulunmadığı muhakkaktır. Özel projeler için, kıyı ve sahil şeridinin bir kısmı için özel düzenleme yapması da yasamanın takdir alanı içerisinde.

Dava konusu kanun değişikliğinde olduğu gibi bazı hallerde, arazinin genel yapısı, topoğrafya, erişebilirlik gibi nedenlerle son derece kısıtlı gelişme alanına sahip bazı kentlerimizde Kıyı Kanunu'na tabi bazı alanlarda kamusal niteliğe sahip ve Kıyı Kanununun amacıyla uyumlu bazı yapı ve tesislerin yapımına ihtiyaç duyulabilmektedir.

Kanunda sıralanan yapı ve tesislerin, yapım amaçları dışında kullanılamayacağı hükme bağlanmak suretiyle de, belirli koşullarda yapılan yapı ve tesislerin yapım amaçlarının değiştirilmesi suretiyle kıyılarda kamu yararına aykırı kullanımların önlenmesinin amaçlanmıştır. Dolayısıyla, belirlilik ilkesinin bulunmadığını söylemek de mümkün değildir. Bu nedenlerle çoğunluğun görüşüne katılmadığımızı belirtmek isteriz.

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU